

CC
10/16

LUCIANI
SAMOSATENSIS OPERA.

EX RECOGNITIONE

CAROLI IACOBITZ.

VOL. III.

EDITIO STEREOTYPA.



LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.

MCMIV.

11577

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣ. 271

μισθοφοράν, καὶ ποιήσω πάντα. ἐπιτριβείεν δ' οὖν ἀλαζόνες ὄντες· ἐγὼ γ' οὖν εὖ κοιῶ μὴ προσιεμένη αὐτοῦς τὸ παράπαν. ἀλλεύς τις ἐμοὶ γένοιτο ἢ ναύτης ἢ γεωργὸς ἰσότημος κολακεύειν εἰδὼς μικρὰ καὶ κομίζων πολλά, οἱ δὲ τοὺς λόφους ἐπισείοντες οὗτοι καὶ τὰς μάχας διηγούμενοι, ψόφοι, ὦ Παρθενί.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣ.

1. Λουκιανὸς Κρονίῳ εὖ πράττειν. Ὁ κακοδαίμων Περεγρίνος ἢ ὡς αὐτὸς ἔχαιρεν ὀνομάζων ἑαυτὸν Πρωτεύς αὐτὸ δὴ ἐκείνο τὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ Πρωτεύως ἔπαθεν· ἅπαντα γὰρ δόξης ἕνεκα γενόμενος καὶ μυρίας τροπὰς τραπόμενος τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ πῦρ ἐγένετο· τοσοῦτῳ ἄρα τῷ ἔρωτι τῆς δόξης εἶχετο. καὶ νῦν ἐκείνος ἀπηνθράκωταί σοι ὁ βέλτιστος κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, παρ' ὅσον ὁ μὲν κἄν διαλαθεῖν ἐπειράθη ἐμβαλῶν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κρατήρας, ὁ δὲ γεννάδας οὗτος τὴν πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρεων τηρήσας πυρᾶν ὅτι μεγίστην νήσας ἐνεπήδησεν ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων καὶ λόγους τινὰς ὑπὲρ τούτου εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἕλληνας οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ τολμήματος. 2. πολλὰ τοίνυν δοκῶ μοι ὄραν σε γελῶντα ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ γέροντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκούω βοῶντος οἷά σε εἰκὸς βοᾶν, ὦ τῆς ἀβελτερίας, ὦ τῆς δοξοκοπίας, ὦ τῶν ἄλλων ἃ λέγειν εἰώθαμεν περὶ αὐτῶν. σὺ μὲν οὖν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῶ ἀσφαλέστερον, ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτό, καὶ ἔτι πρότερον ἐν πολλῷ πλήθει τῶν ἀκροατῶν εἶπον αὐτά, ἐνίων μὲν ἀχθομένων, ὅσοι ἐθαύμαζον τὴν ἀπόνοιαν τοῦ γέροντος· ἦσαν δὲ τινες οἱ καὶ αὐτοὶ ἐγέλων ἐπ' αὐ-

τῷ. ἀλλ' ὀλίγου δεῖν ὑπὸ τῶν Κυνικῶν ἐγὼ σοι διεσπᾶσθην ὡσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν κυνῶν ἢ ὁ ἀνεπιός αὐτοῦ ὁ Πενθεύς ὑπὸ τῶν Μαινάδων. 3. ἢ δὲ πᾶσα τοῦ δράματος διασκευὴ τοιάδε ἦν· τὸν μὲν ποιητὴν οἶσθα οἷός τε ἦν καὶ ἡλίκα ἐτραγῶδει παρ' ὄλον τὸν βίον ὑπὲρ τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Αἰσχύλον. ἐγὼ δ' ἐπεὶ τάχιστα εἰς τὴν Ἑλιν ἀφικόμην, διὰ τοῦ γυμνασίου ἀλύων ἐπήκουον ἅμα Κυνικοῦ τινος μεγάλη καὶ τραχεῖα τῇ φωνῇ τὰ συνήθη ταῦτα καὶ ἐκ τριόδου τὴν ἀρετὴν ἐπιβοωμένου καὶ ἅπασιν ἀπαξαπλῶς λοιδορουμένου, εἶτα κατέληξεν αὐτῷ ἢ βοῆ ἐς τὸν Πρωτέα· καὶ ὡς ἂν οἷός τε ᾧ, πειράσομαι σοι αὐτὰ ἐκεῖνα ἀπομνημονεύσαι ὡς ἐλέγετο. σὺ δὲ γνωρίζεις δηλαδὴ πολλάκις αὐτοῖς παραστάς βοῶσι. 4. Πρωτέα γὰρ τις, ἔφη, κενόδοξον τολμᾷ λέγειν, ᾧ γῆ καὶ ἡλιε καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ πατρῶς Ἡράκλεις, Πρωτέα τὸν ἐν Συρίᾳ δεθέντα, τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πεντακισχίλια τάλαντα, τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐκβλήθέντα, τὸν τοῦ Ἥλιου ἐπισημότερον, τὸν ἀνταγωνίσασθαι καὶ αὐτῷ τῷ Ὀλυμπίῳ δυνάμενον; ἀλλ' ὅτι διὰ πυρὸς ἐξάγειν τοῦ βίου διέγνωκεν ἑαυτὸν, εἰς κενοδοξίαν

328 329 τινὲς τοῦτο ἀναφέρουσιν. οὐ γὰρ Ἡρακλῆς οὕτως; οὐ γὰρ Ἀσκληπιὸς καὶ Διόνυσος κεραννῷ; οὐ γὰρ τὰ τελευταῖα Ἐμπεδοκλῆς εἰς τοὺς κρατῆρας;

5. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεαγένης — τοῦτο γὰρ ὁ κερραγὼς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο — ἠρόμην τινὰ τῶν παρεστώτων. τί βούλεται τὸ περὶ τοῦ πυρὸς ἢ τί Ἡρακλῆς καὶ Ἐμπεδοκλῆς πρὸς τὸν Πρωτέα. ὁ δὲ, Οὐκ εἰς μακρὰν, ἔφη, καύσει ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς Ὀλυμπίασι. Πῶς, ἔφη, ἢ τίνος ἔνεκα; εἶτα ὁ μὲν ἐπειράτο λέγειν, ἐβόα δὲ ὁ Κυνικός, ὥστε ἀμήχανον ἦν ἄλλου ἀκούειν. ἐπήκουον οὖν τὰ λοιπὰ ἐπαντλοῦντος αὐτοῦ καὶ θαυμαστάς τινας ὑπερβολὰς διεξιόντος κατὰ τοῦ Πρωτεως.

τὸν μὲν γὰρ Σινωπέα ἢ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἄν- 330
 τισθένη οὐδὲ παραβάλλειν ἤξιον αὐτῶ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν
 Σωκράτη αὐτόν, ἐκάλει δὲ τὸν Δία ἐπὶ τὴν ἄμιλλαν.
 εἶτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῶ ἴσους πῶς φυλάξαι αὐτοὺς καὶ
 οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον· 6. Δύο γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὁ
 βίος ἄριστα δημιουργήματα ἐθεάσατο, τὸν Δία τὸν
 Ὀλύμπιον καὶ Πρωτέα, πλάσται δὲ καὶ τεχνῖται τοῦ μὲν
 Φειδίας, τοῦ δὲ ἡ φύσις. ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων εἰς
 θεοὺς τὸ ἄγαλμα τοῦτο οἰκῆσεται ὀχούμενον ἐπὶ τοῦ πυ-
 ρὸς ὄρφανούς ἡμᾶς καταλιπόν. ταῦτα ξὺν πολλῶ ἰδρωτί
 διεξελθὼν ἐδάκρυε μάλα γελοίως καὶ τὰς τρίχας ἐτίλλετο
 ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν, καὶ τέλος ἀπήγον αὐ-
 τὸν λύζοντα μεταξὺ τῶν Κυνικῶν τινες παραμυθούμενοι.
 7. μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλος εὐθὺς ἀναβαίνει οὐ περιμείνας
 διαλυθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἐπ' αἰθομένοις τοῖς προ-
 τέροις ἱερείοις ἐπέχει τῶν σπονδῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον
 ἐπὶ πολὺ ἐρέλα καὶ δῆλος ἦν νειόθεν αὐτὸ δρωῖν, εἶτα
 ἤρξατο ὧδέ πῶς· Ἐπεὶ ὁ κατάρατος Θεαγένης τέλος τῶν 331
 μιαιφωσιῶν αὐτοῦ λόγων τὰ Ἡρακλείτου δάκρυα ἐποίη-
 σατο, ἐγὼ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου γέλω-
 τος ἄρξομαι. καὶ αὐθις ἐρέλα ἐπὶ πολὺ, ὥστε καὶ ἡμῶν
 τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὸ ὅμοιον ἐπεσπάσατο. 8. εἶτα ἐπιστρέ-
 φας ἑαυτόν, Ἦ τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ὧ ἄνδρες, χρὴ ποιεῖν
 ἀκούοντα μὲν οὕτω γελοίων ρήσεων, ὄρωντα δὲ ἄνδρας
 γέροντας δοξαρίου καταπτύστου ἕνεκα μονονουχὶ κυβι-
 στῶντας ἐν τῶ μέσῳ; ὡς δὲ εἰδείητε οἷόν τι τὸ ἄγαλμά
 ἐστι τὸ καυθησόμενον, ἀκούσατέ μου εἰς ἀρχῆς παραφν-
 λάξαντος τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὸν βίον ἐπιτηρήσαν-
 τος· ἔνια δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐπυνθανόμεν καὶ
 οἷς ἀνάγκη ἦν ἀκριβῶς εἰδέναι αὐτόν. 9. τὸ γὰρ τῆς φύ-
 σεως τοῦτο πλάσμα καὶ δημιούργημα, ὁ τοῦ Πολυκλεί-
 του κανὼν, ἐπεὶ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξατο, ἐν Ἀρμενίᾳ

μοιχείων ἄλους μάλα πολλὰς πληγὰς ἔλαβε καὶ τέλος
κατὰ τοῦ τέγουσ ἀλούμενος διέφυγε φαναῖδι τὴν πυγὴν
332 βεβυσμένοσ· εἶτα μειράμιόν τι ὥρατον διαφθείρας τρισχι-
λίαν ἐξωνήσατο παρὰ τῶν γονέων τοῦ παιδὸσ πενήτων
ὄντων μὴ ἐπὶ τὸν ἀρμολογῆσαι ἀπαχθῆναι τῆσ Ἀσίας.
10. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔάσειν μοι δοκῶ· πηλὸσ γὰρ
ἔτι ἄπλαστος ἦν καὶ οὐδέπω ἐντελὲσ ἄγαλμα ἡμῖν ἐδεδη-
μιούργητο. ἂ δὲ τὸν πατέρα ἔδρασε καὶ πάνυ ἀκούσαι
ἄξιον· καίτοι πάντεσ ἴστε καὶ ἀκηκόατε ὡσ ἀπέπνιξε τὸν
γέροντα οὐκ ἀνασχόμενοσ αὐτὸν ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη ἤδη
γῆρῶντα. εἶτα ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα διεβεβόητο, φύγῃν
333 ἑαυτοῦ καταδικάσασ ἐπλανᾶτο ἄλλην ἄλλοτε ἀμείβων.
11. ὅτεπερ καὶ τὴν θαυμαστὴν σοφίαν τῶν Χριστιανῶν
ἐξέμαθε περὶ τὴν Παλαιστίνην τοῖσ ἱερεῦσι καὶ γραμμα-
τεῦσιν αὐτῶν ξυγγενόμενοσ. καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ παῖ-
δας αὐτοῦσ ἀπέφηνε προφήτησ καὶ διασάρχησ καὶ ξυνα-
γωγέυσ καὶ πάντα μόνοσ αὐτὸσ ὢν· καὶ τῶν βίβλων τὰσ
μὲν ἐξηγεῖτο καὶ διεσάφει, πολλὰσ δὲ αὐτὸσ καὶ ξυνέ-
γραφε, καὶ ὡσ θεὸν αὐτὸν ἐκείνοι ἠγοῦντο καὶ νομοθέτη
334 ἐχρῶντο καὶ προστάτην ἐπέγρανον· τὸν μέγαν γοῦν ἐκεῖ-
νον ἔτι σέβουσι τὸν ἄνθρωπον τὸν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀνα-
σκολοπισθέντα· ὅτι καινὴν ταύτην τελετὴν εἰσήγαγεν ἐσ
τὸν βίον. 12. τότε δὴ καὶ συλληφθεῖσ ἐπὶ τούτῳ ὁ Πρω-
τεῦσ ἐνέπεσεν εἰσ τὸ δεσμωτήριον, ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐ μι-
κρὸν αὐτῷ ἀξίωμα περιεποίησε πρὸσ τὸν ἐξῆσ βίον καὶ
τὴν τερατείαν καὶ δοξοκοπίαν, ἃν ἐρῶν ἐτύγγανεν. ἐπεὶ
δ' οὖν ἐδέδετο, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὰν ποιούμενοὶ τὸ
πρᾶγμα πάντα ἐκίνουον ἐξαρπάσαι πειρώμενοὶ αὐτόν.
335 εἰτ' ἐπεὶ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἢ γε ἄλλη θεραπεία πᾶσα
οὐ παρέργωσ, ἀλλὰ σὺν σπουδῇ ἐγίγνετο· καὶ ἔωθεν μὲν
εὐθύσ ἦν ὄραν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμένοντα γράδια
χῆρασ τινὰσ καὶ παιδία ὄρφανὰ, οἱ δὲ ἐν τέλει αὐτῶν

καὶ συνεκάθεινον ἐνδον μετ' αὐτοῦ διαφθείροντες τοὺς δεσμοφύλακας· εἶτα δεῖπνα ποικίλα εἰσεκομίζετο καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο καὶ ὁ βέλτιστος Περεγρίνος — ἔτι γὰρ τοῦτο ἐκαλεῖτο — καινὸς Σωκράτης ὑπ' αὐτῶν ὠνομάζετο. 13. καὶ μὴν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἐστὶν 336 ὧν ἤκόν τινες, τῶν Χριστιανῶν στελλόντων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, βοηθήσαντες καὶ ξυναγορεύσαντες καὶ παραμυθησομενοὶ τὸν ἄνδρα. ἀμήχανον δέ τι τὸ τάχος ἐπιδείκνυται, ἐπειδὴν τι τοιοῦτον γένηται δημόσιον· ἐν βραχεῖ γὰρ ἀφειδοῦσι πάντων. καὶ δὴ καὶ τῷ Περεγρίνῳ πολλὰ τότε ἦκε χρήματα παρ' αὐτῶν ἐπὶ προφάσει τῶν δεσμῶν καὶ πρόσοδον οὐ μικρὰν ταύτην ἐποιήσατο· πεπεύκασι γὰρ αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν ὅλον ἀθάνατοι ἔσε- 337 σθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν αἰὲ χρόνον, παρ' ὃ καὶ καταφρονοῦσι τοῦ θανάτου καὶ ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί· ἔπειτα δὲ ὁ νομοθέτης ὁ πρῶτος ἐπεισεν αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὶ πάντες εἶεν ἀλλήλων, ἐπειδὴν ἅπαξ παραβάντες θεοὺς μὲν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσονται, τὸν δὲ ἀνεσκολοπισμένον ἐκείνον σοφιστὴν αὐτῶν προς- 338 κυνῶσι καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου νόμους βιώσι. καταφρονοῦσιν οὖν ἀπάντων ἐξ ἴσης καὶ κοινὰ ἡγοῦνται ἄνευ τινὸς ἀκριβοῦς πίστεως τὰ τοιαῦτα παραδεξάμενοι. ἦν τοίνυν παρέλθη τις εἰς αὐτοὺς γόης καὶ τεχνίτης ἄνθρωπος καὶ πράγμασι χρῆσθαι δυνάμενος, αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐν βραχεῖ ἐγένετο ἰδιώταις ἀνθρώποις ἐγγανών. 14. πλὴν ἀλλ' ὁ Περεγρίνος ἀφείθη ὑπὸ τοῦ τότε τῆς Συρίας ἄρχοντος, ἀνδρὸς φιλοσοφία χαίροντος, ὃς συνεῖς τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ καὶ ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν, ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἀπολίποι, ἀφῆκεν αὐτὸν οὐδὲ τῆς κο- 339 λάσεως ὑπολαβὼν ἄξιον. ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανελθὼν καταλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ πατρῷου φόνου ἔτι φλεγμαῖνον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπανατεινομένους τὴν κατηγορίαν.

διήραστο δὲ τὰ πλείστα τῶν κτημάτων παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ καὶ μόνοι ὑπελείποντο οἱ ἀγροὶ ὅσον εἰς πεντεκαίδεκα τάλαντα· ἦν γὰρ ἡ πᾶσα οὐσία τριάκοντά που τάλαντων ἀξία, ἣν ὁ γέρον καταέλιπεν, οὐχ ὥσπερ ὁ παγγέλιος Θεαγένης· ἔλεγε πεντακισχιλίων· τοσοῦτου γὰρ οὐδὲ ἡ πᾶσα τῶν Παριανῶν πόλις πέντε σὺν αὐτῇ
 340 τὰς γειτνιώσας παραλαβοῦσα πραθείη ἂν αὐτοῖς ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασι καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ. 15. ἀλλ' ἐτι γέ ἡ κατηγορία καὶ τὸ ἔγκλημα θεροδὸν ἦν, καὶ ἔφκει οὐκ εἰς μακρὰν ἐπαναστήσεσθαί τις αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὁ δῆμος αὐτὸς ἡγανάκτει χρηστόν, ὡς ἔφασαν οἱ ἰδόντες, γέροντα πενθοῦντες οὕτως ἀσεβῶς ἀπολωλότα. ὁ δὲ σοφὸς οὗτος Πρωτεύς πρὸς ἅπαντα ταῦτα σκέψασθε οἷόν τι ἐξεῦρε καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διέφυγε· παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παριανῶν — ἐκόμα δὲ ἤδη καὶ τρίβωνα πιναρὸν ἡμπείχετο καὶ πήραν παρήρητο καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἦν καὶ ὅλως μάλα τραγικῶς ἐσκεύαστο — τοιοῦτος οὖν ἐπιφανεῖς αὐτοῖς ἀφείναι ἔφη τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ μακαρίτης πατήρ αὐτῷ κατέλιπε, δημοσίαν εἶναι πᾶσαν. τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ δῆμος πένητες ἀνθρώποι καὶ πρὸς διανομὰς κεχηνότες, ἀνέκραγον εὐθὺς ἓνα φιλόσοφον, ἓνα φιλόπατριν, ἓνα Διογένους καὶ Κράτη-
 341 τος ξηλωτήν. οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπεφίμωντο, κἂν εἴ τις ἐπιχειρήσειε μεμνησθαι τοῦ φόνου, λίθοις εὐθὺς ἐβάλλετο. 16. ἐξῆι οὖν τὸ δεύτερον πλανησόμενος, ἱκανὰ ἐφόδια τοὺς Χριστιανούς ἔχων, ὑφ' ὧν δορυφορούμενος ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις ἦν. καὶ χρόνον μὲν τινα οὕτως ἐβόσκετο εἶτα παρανομήσας τι καὶ ἐς ἐκείνους — ᾤφθη γὰρ τι, ὡς οἶμαι, ἐσθίων τῶν ἀπορητῶν αὐτοῖς — οὐκέτι προσειμένων αὐτῶν ἀπορούμενος ἐκ παλινοφθίας ᾤετο δεῖν ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὰ κτήματα, καὶ γραμματεῖον ἐπιδούς ἡξίου ταῦτα κομίσασθαι κελεύσαντος βασιλέως.

εἶτα τῆς πόλεως ἀντιπρεσβευσαμένης οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλ' ἐμμένειν ἐκελεύσθη οἷς ἅπαξ διέγνω μηδενὸς καταναγκάσαντος. 17. τρίτη ἐπὶ τούτοις ἀποδημία εἰς Ἀγυπτον παρὰ τὸν Ἀγαθόβουλον, ἵναπερ τὴν θαναμαστὴν ἄσκησιν διήσκητο, ξυρόμενος μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ ἥμισυ, χριόμενος δὲ πηλῶ τὸ πρόσωπον, ἐν πολλῶ δὲ τῶν περιεστῶτων δῆμῳ ἀναφλῶν τὸ αἶδοιόν καὶ τὸ ἀδιάφορον δὴ τοῦτο καλούμενον ἐπιδεικνύμενος, εἶτα παίων καὶ παιό- 342
μενος νάρθητι εἰς τὰς πυγὰς καὶ ἄλλα πολλὰ νεανικώτερα θαναματοποιῶν. 18. ἐκεῖθεν δὲ οὕτω παρεσκευασμένος ἐπὶ Ἰταλίαν ἐπλευσε καὶ ἀποβὰς τῆς νεῆς εὐθύς ἐλοιδορεῖτο πᾶσι καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ πρότατον αὐτὸν καὶ ἡμερώτατον εἰδώς, ὥστε ἀσφαλῶς ἐτόλμα· ἐκείνῳ γάρ, ὡς εἰκός, ὀλίγον ἔμελε τῶν βλασφημιῶν καὶ οὐκ ἤξιόν τὴν φιλοσοφίαν ὑποδυόμενόν τινα κολάζειν ἐπὶ ῥήμασι καὶ μάλιστα τέχνην τὸ λοιδορεῖσθαι πεποιημένον. τούτῳ δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὰ τῆς δόξης ἠϋξάνετο· παρὰ 343
ροῦν τοῖς ἰδιώταις καὶ περιβλεπτοῖς ἦν ἐπὶ τῇ ἀπονοίᾳ, μέχρι δὴ ὁ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένος ἀνὴρ σοφὸς ἀπέπεμψεν αὐτὸν ἀμέτρως ἐντροφῶντα τῷ πράγματι, εἰπὼν μὴ δεῖσθαι τὴν πόλιν τοιούτου φιλοσόφου. πλὴν ἀλλὰ
καὶ τοῦτο κλεινὸν αὐτοῦ καὶ διὰ στόματος ἦν ἅπασιν, ὁ φιλόσοφος διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν ἐξελαθεῖς· καὶ προσήλαννε κατὰ τοῦτο τῷ Μουσωνίῳ καὶ Δίωνι καὶ Ἐπικτήτῳ καὶ εἴ τις ἄλλος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἐγένετο. 19. οὕτω δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν ἄρτι μὲν Ἠλείοις ἐλοιδορεῖτο, ἄρτι δὲ τοὺς Ἑλληνας ἐπειθεν ἀντάρασθαι ὄπλα Ῥωμαίοις, ἄρτι δὲ ἄνδρα παιδείᾳ καὶ ἀξιώματι προὔχοντα, διότι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὖ ἐποίησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕδωρ ἐπήγαγε τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ ἔπανσε δίψει ἀπολλυμένους τοὺς πανηγυριστάς, κακῶς ἠγόρευεν ὡς καταθηλύναντα τοὺς Ἑλληνας, δέον τοὺς θεατὰς τῶν

Ὀλυμπίων διακαρτερεῖν διψῶντας καὶ νῆ Δία γε καὶ ἀπο-
 θνήσκειν πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ σφοδρῶν τῶν νόσων, αἱ
 344 τέως διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ χωρίου ἐν πολλῷ τῷ πλήθει ἐπε-
 πόλαζον· καὶ ταῦτα ἔλεγε πίνων τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. ὡς
 δὲ μικροῦ κατέλευσαν αὐτὸν ἐπιδραμόντες ἅπαντες, τότε
 μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφρονῶν ὁ γενναῖος εὗρε τὸ μὴ ἀπο-
 θανεῖν. 20. ἐς δὲ τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα λόγον τινα διὰ
 τεττάρων ἐτῶν συνθεῖς τῶν διὰ μέσου ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς
 Ἕλληνας ἐπαινον ὑπὲρ τοῦ τὸ ὕδωρ ἐπαγαρόντος καὶ
 ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς τότε φυγῆς. ἤδη δὲ ἀμελούμενος ὑπ'
 ἀπάντων καὶ μηκέθ' ὁμοίως περίβλεπτος ὢν — ἔωλα γάρ
 ἦν ἅπαντα καὶ οὐδὲν ἐτι καινουργεῖν ἐδύνατο, ἐφ' ὅτῳ
 ἐκπλήξει τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ θαναμάζειν καὶ πρὸς
 αὐτὸν ἀποβλέπειν ποιήσει, οὐπερ ἐξ ἀρχῆς δριμύν τινα
 ἔρωτα ἐρῶν ἐτύγχανε — τὸ τελευταῖον τοῦτο τόλμημα
 ἐβουλεύσατο τὸ περὶ τῆς πυρᾶς, καὶ διέδωκε λόγον ἐς
 τοὺς Ἕλληνας εὐθύς ἀπ' Ὀλυμπίων τῶν ἐμπροσθεν ὡς
 ἐς τοῦπιόν καύσων ἑαυτόν. 21. καὶ νῦν αὐτὰ ταῦτα θαυ-
 ματοποιεῖ, ὡς φασί, βόθρον ὀρύττων καὶ ξύλα συγκο-
 μίζων καὶ δεινὴν τινα τὴν καρτερίαν ὑπισχνούμενος.
 ἐχρῆν δέ, οἶμαι, μάλιστα μὲν περιμένειν τὸν θάνατον
 καὶ μὴ δραπετεύειν ἐκ τοῦ βίου· εἰ δὲ καὶ πάντως διέγνω-
 345 στό οἱ ἀπαλλάττεσθαι, μὴ πυρὶ μηδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τρα-
 γωδίας τούτοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἕτερόν τινα θανάτου τρό-
 πον, μυρίων ὄντων, ἐλόμενον ἀπελθεῖν. εἰ δὲ καὶ τὸ
 πῦρ ὡς Ἡράκλειόν τι ἀσπάζεται. τί δὴ ποτε οὐχὶ κατὰ
 σιγὴν ἐλόμενος ὄρος εὐδενδρον ἐν ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐνέ-
 πρησε μόνος ἕνα τινα οἶον Θεαγένη τοῦτον Φιλοκτήτην
 παραλαβών; ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπία τῆς πανηγύρεως πληθού-
 σης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ὀπτήσει ἑαυτόν. οὐκ ἀνάξιος
 ὢν μὰ τὸν Ἡρακλέα, εἰ γε χορὴ καὶ τοὺς πατραλοίας καὶ
 τοὺς ἀθέους δίκας διδόναι τῶν τολμημάτων· καὶ κατὰ

τοῦτο πάνυ ὄψε δρᾶν αὐτὸ εἰκεν, ὃν ἐχρήν πάλαι ἐς τὸν τοῦ Φαλάριδος ταῦρον ἐμπεσόντα τὴν ἀξίαν ἀποτετικέναι, ἀλλὰ μὴ ἄπαξ χανόντα πρὸς τὴν φλόγα ἐν ἀκαρεῖ τεθνήσκει. καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τότε οἱ πολλοὶ μοι λέγουσιν, ὡς οὐδέεις ὀξύτερος ἄλλος θανάτου τρόπος τοῦ διὰ πυρός· ἀνοῖξαι γὰρ δεῖ μόνον τὸ στόμα καὶ αὐτίκα τεθνήσκει. 22. τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἶμαι, ὡς σεμνόν, ἐν ἱερῷ χωρίῳ καιόμενος ἄνθρωπος, ἐνθα μὴδὲ θάπτειν ὄσιον τοὺς ἄλλους ἀποθνήσκοντας. ἀκούετε δέ, οἶμαι, ὡς καὶ πάλαι θέλων τις ἐνδοξος γενέσθαι, ἐπεὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐκ εἶχεν ἐπιτυχεῖν τούτου, ἐνέπρησε τῆς 346

Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος τὸν νεῶν. τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ἐπινοεῖ, τοσοῦτος ἔρωσ τῆς δόξης ἐντέτηκεν αὐτῷ. 23. καίτοι φησὶν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ δρᾶ, ὡς διδάξειεν αὐτοὺς θανάτου καταφρονεῖν καὶ ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς. ἐγὼ δὲ ἠδέως ἂν ἐροίμην οὐκ ἐκείνον ἀλλ' ὑμᾶς, εἰ καὶ τοὺς κακούργους βούλοισθε ἂν μαθητὰς αὐτοῦ γενέσθαι τῆς καρτερίας ταύτης καὶ καταφρονεῖν θανάτου καὶ καύσεως καὶ τῶν τοιούτων δειμάτων. ἀλλ' οὐκ ἂν εὐσίδ' ὅτι βουληθείητε. πῶς οὖν ὁ Πρωτεύς τοῦτο διακρινεῖ καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ὠφελήσει, τοὺς δὲ πονηροὺς οὐ φιλοκινδυνωτέρους καὶ τολμηροτέρους ἀποφανεῖ; 24. καίτοι δυνατὸν ἔστω ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσεσθαι τοὺς πρὸς τὸ ὠφέλιμον ὀψομένους τὸ πρᾶγμα. ὑμᾶς δ' οὖν αὐτίς ἐρήσομαι, δεξασθ' ἂν τοὺς παῖδας ὑμῶν ζηλωτὰς τοῦ τοιοῦτου γενέσθαι; οὐκ ἂν εἰποιτε. καίτοι τί 347

τοῦτο ἠρόμην, ὅπου μὴδ' αὐτῶν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ζηλώσειεν ἂν; τὸν οὖν Θεαγένη τοῦτο μάλιστα αἰτιάσασαίτο ἂν τις, ὅτι τᾶλλα ζηλῶν τάνδρὸς οὐχ ἔπεται τῷ διδασκάλῳ καὶ συνοδεύει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, ὡς φησιν, ἀπίοντι, δυνάμενος ἐν βραχεῖ πανευδαίμων γενέσθαι συνεμπεσὼν ἐπὶ κεφαλῇν ἐς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ ἐν πήρᾳ καὶ

βάκτροφ καὶ τρίβωνι ὁ ζῆλος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσφαλῆ καὶ ῥάδια καὶ παντὸς ἂν εἴη, τὸ τέλος δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον χρῆ ζηλοῦν καὶ πυρὰν συνθέντα κορομῶν συγκίνων ὡς ἐνι μάλιστα χλωρῶν ἐναποπνιγῆναι τῷ καπνῷ· τὸ πῦρ γὰρ αὐτὸ οὐ μόνον Ἡρακλέους καὶ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἀνδροφόνων, οὓς ὄραν ἐστὶν ἐκ καταδίκης αὐτὸ πάσχοντας. ὥστε ἄμεινον τὸ διὰ τοῦ καπνοῦ ἴδιον γὰρ καὶ ὑμῶν μόνων ἂν γένοιτο. 25. ἄλλως τε ὁ
 348 μὲν Ἡρακλῆς, εἴπερ ἄρα καὶ ἐτόλμησέ τι τοιοῦτον, ὑπὸ νόσου αὐτὸ ἐδρασεν ὑπὸ τοῦ Κενταυρείου αἵματος, ὡς φησιν ἡ τραγωδία, κατεσθιόμενος. οὗτος δὲ τίνος αἰτίας ἔνεκεν ἐμβάλλει φέρον ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; νῆ Δί', ὅπως τὴν καρτερίαν ἐπιδείξεται καθάπερ οἱ Βραχμᾶνες· ἐκείνοις γὰρ αὐτὸν ἡξίου Θεαγένης εἰκάξειν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν εἶναι τινος καὶ ἐν Ἰνδοῖς μωροῦς καὶ κενοδόξους ἀνθρώπους. ὅμως δ' οὐκ ἂν ἐκείνους μιμείσθω· ἐκείνοι γὰρ οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὡς Ὀνησίκριτος ὁ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενόν φησιν, ἀλλ'
 349 ἐπειδὰν νῆσωσι, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτῶμενοι, εἴτ' ἐπιβάντες κατὰ σχῆμα καίοντα οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέψαντες τῆς κατακλίσεως. οὗτος δὲ τί μέγα, εἰ ἐμπεσὼν τεθνήξεται συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός; οὐκ ἂπ' ἐλπίδος μὴ ἀναπηδήσεσθαι αὐτὸν καὶ ἡμίφλεκτον, εἰ μὴ, ὅπερ φασί, μηχανήσεται βαθεῖαν γενέσθαι καὶ ἐν βόθρῳ τὴν πυρὰν. 26. εἰσὶ δ' οἱ καὶ μεταβάλλεσθαι φασιν αὐτὸν καὶ τινα ὀνειράτα διηγείσθαι, ὡς τοῦ Διὸς οὐκ ἐῶντος μαιίνειν ἱερὸν χωρίον. ἀλλὰ θαρρεῖτω τούτου γε ἔνεκα· ἐγὼ γὰρ διομοσαίμην ἂν ἢ
 350 μὴν μηδένα τῶν θεῶν ἀγανακτήσειν, εἰ Περεργῖνος κακὸς κακῶς ἀποθάνοι. οὐ μὴν οὐδὲ ῥάδιον αὐτῷ εἶ' ἀναδύναι· οἱ γὰρ συνόντες κύνες παρορμῶσι καὶ συνωθοῦσιν ἐς τὸ πῦρ καὶ ὑπεκκάουσι τὴν γνώμην οὐκ ἐῶντες

ἀποδειλιᾶν; ὧν εἰ δύο συγκατασπᾶσας ἐμπέσοι εἰς τὴν πυρᾶν, τοῦτο μόνον χάριεν ἂν ἐργάσαιτο. 27. ἤκουον δὲ ὡς οὐδὲ Πρωτεύς ἐτι καλεῖσθαι ἄξιοι, ἀλλὰ Φοίνικα μετανοήμασεν ἑαυτόν, ὅτι καὶ φοίνιξ τὸ Ἰνδικὸν ὄρνεον ἐπιβαίνειν πυρᾶς λέγεται πορρωτάτω γήρως προβεβηκώς. ἀλλὰ καὶ λογοποιεῖ καὶ χρησμούς τινας διέξεισι παλαιούς δὴ, ὡς χρεῶν εἶναι δαίμονα νυκτοφύλακα γενέσθαι αὐτόν, καὶ δῆλός ἐστι βωμῶν ἤδη ἐπιθυμῶν καὶ χουσοῦς ἀναστήσεσθαι ἐλπίζων. 28. καὶ μὰ Δία οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν τοῖς πολλοῖς τοῖς ἀνοήτοις εὐρεθῆσεσθαι τινας τοὺς καὶ τεταρταίων ἀπηλλάχθαι δι' αὐτοῦ φήσοντας καὶ νύκτωρ ἐντετυχημέναι τῷ δαίμονι τῷ νυκτοφύλακι. οἱ κατάρατοι δὲ οὗτοι μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ χρηστήριον, οἶμαι, καὶ ἄδυντον ἐπὶ τῇ πυρᾷ μηχανήσονται, διότι καὶ Πρωτεύς ἐκεῖ- 361
νος ὁ Διός, ὁ προπάτωρ τοῦ ὀνόματος, μαντικὸς ἦν. μαρτύρομαι δὲ ἢ μὴν καὶ ἱερέας αὐτοῦ ἀποδειχθῆσεσθαι μαστίγων ἢ καντηρίων ἢ τινος τοιαύτης τερατοουργίας, ἢ καὶ νῆ Δία τελετὴν τινα ἐπ' αὐτῷ στήσεσθαι νυκτέριον καὶ δαδουχίαν ἐπὶ τῇ πυρᾷ. 29. Θεαγένης δὲ ἐναγχος, ὡς μοί τις τῶν ἐταίρων ἀπήγγειλε, καὶ Σίβυλλαν ἔφη προειρημέναι περὶ τούτων· καὶ τὰ ἔπη γὰρ ἀπεμνημόνευεν·

ἀλλ' ὅποταν Πρωτεύς Κυνικῶν ὄχ' ἄριστος ἀπάντων
Ζηνὸς ἐριγδούπου τέμενος κάτα πῦρ ἀνακαύσας
ἔς φλόγα πηδήσας ἔλθῃ ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἳ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλου τιμᾶν κέλομαι ἦρωα μέγιστον
σύνθρονον Ἐφαιστῶ καὶ Ἡρακλῆϊ ἄνακτι.

30. ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιβύλλης ἀκηκοέναι φησίν. ἐγὼ 352
δὲ Βάκιδος αὐτῷ χρησμὸν ὑπὲρ τούτων ἐρῶ· φησι δὲ ὁ
Βάκις οὕτως σφόδρα εὐ ἐπειπῶν,

ἀλλ' ὅποταν Κυνικὸς πολυώνυμος ἐς φλόγα πολλὴν
 πηδήσῃ δόξης ὑπ' ἐρινύϊ θυμὸν ὀρινθεῖς,
 δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἳ οἱ ἔπονται,
 μιμῆσθαι χρὴ πότμον ἀποικομένοιο λύκοιο.
 ὃς δέ κε δειλὸς ἐὼν φεύγῃ μένος Ἡφαίστιοι,
 λάεσσιν βαλέειν τοῦτον τάχα πάντας Ἀχαιοὺς,
 ὡς μὴ ψυχρὸς ἐὼν θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
 χρυσῶ σαξάμενος πῆρην μάλα πολλὰ δανείζων.
 ἐν καλάϊς Πάτραισιν ἔχων τρεῖς πέντε τάλαντα.

τί ὑμῖν δοκεῖ, ἄνδρες; ἄρα φαυλότερος χρησμολόγος ὁ
 Βάκχης τῆς Σιβύλλης εἶναι; ὥστε ὧρα τοῖς θαυμαστοῖς
 353 τοῦτοις ὁμιληταῖς τοῦ Πρωτέως περισκοπεῖν ἔνθα ἑαυ-
 τοὺς ἐξαερώσουσι· τοῦτο γὰρ τὴν καθῆσιν καλοῦσι.

31. Ταῦτ' εἰπόντος ἀνεβόησαν οἱ περιεστῶτες ἅπαν-
 τες Ἦδη καιέσθωσαν ἄξιοι τοῦ πυρός. καὶ ὁ μὲν κατέβη
 γελῶν, „Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχῆ.“ τὸν Θεαγένη,
 ἀλλ' ὡς ἤκουσε τῆς βοῆς, ἤκεν εὐθύς καὶ ἀναβὰς ἐκε-
 κράγει καὶ μυρία κακὰ διεξῆει περὶ τοῦ καταβεβηκότος·
 οὐ γὰρ οἶδα ὅστις ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. ἐγὼ δὲ
 ἀφείς αὐτὸν διαρρηγνύμενον ἀπήειν ὀψόμενος τοὺς
 ἀθλητάς· ἦδη γὰρ οἱ Ἑλλανοδίκαι ἐλέγοντο εἶναι ἐν τῷ
 πλεθρίῳ. ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν Ἥλιδι. 32. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν
 Ὀλυμπίαν ἀφικόμεθα, μεστὸς ἦν ὁ ὀπισθόδομος τῶν
 κατηγορούντων Πρωτέως ἢ ἐπαινούντων τὴν προαίρεσιν
 αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοί, ἄχρι
 δὴ παρελθὼν αὐτὸς ὁ Πρωτεύς μυρίῳ τῷ πλήθει παρα-
 πεμπόμενος κατόπιν τοῦ τῶν κηρύκων ἀγῶνος λόγους
 354 τινὰς διεξῆλθε περὶ αὐτοῦ τὸν βίον τε ὡς ἐβίω καὶ τοὺς
 κινδύνους οὓς ἐκινδύνευσε διηγούμενος καὶ ὅσα πράγμα-
 τα φιλοσοφίας ἔνεκα ὑπέμεινε. τὰ μὲν οὖν εἰρημένα πολλὰ
 ἦν· ἐγὼ δὲ ὀλίγων ἤκουσα ὑπὸ πλήθους τῶν περιεστῶ-
 των εἶτα φοβηθεῖς μὴ συντριβεῖν ἐν τῷσάντῃ τύρβῃ,

ἐπεὶ καὶ πολλοὺς τοῦτο πάσχοντας εἴρων, ἀπῆλθον μακρὰ χαίρειν φράσας θανατιῶντι σοφιστῆ τὸν ἐπιτάφιον ἑαυτοῦ πρὸ τελευτῆς διεξιόντι. 33. πλὴν τό γε τοσοῦτον ἐπήκουσα· ἔφη γὰρ βούλεσθαι χρυσῶ βίῳ χρυσῆν κορώνην ἐπιθεῖναι· χρῆναι γὰρ τὸν Ἡρακλείως βεβιωκότα Ἡρακλείως ἀποθανεῖν καὶ ἀναμιχθῆναι τῷ αἰθέρι. καὶ ὠφελῆσαι, ἔφη, βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους δεῖξας αὐτοῖς ὃν χρῆ τὸν τρόπον θανάτου καταφρονεῖν· πάντας οὖν δεῖ μοι τοὺς ἀνθρώπους Φιλοκτῆτας γενέσθαι. οἱ μὲν οὖν 355 ἀνοητότεροι τῶν ἀνθρώπων ἐδάκρουν καὶ ἐβόων Σώζου τοῖς Ἕλλησιν, οἱ δὲ ἀνδρωδέστεροι ἐκεκράγειςαν Τέλει τὰ δεδογμένα, ὑφ' ὧν ὁ πρεσβύτης οὐ μετρίως ἐθοροβήθη ἐλπίζων πάντας ἔξεσθαι αὐτοῦ καὶ μὴ προήσεσθαι τῷ πυρὶ, ἀλλὰ ἄκοντα δὴ καθέξειν ἐν τῷ βίῳ. τὸ δὲ τελεῖν τὰ δεδογμένα πάνυ ἀδόκητον αὐτῷ προσπεσὸν ὠχρίαν ἐτι μᾶλλον ἐποίησε, καίτοι ἤδη νεκρικῶς τὴν χροῶν ἔχοντι, καὶ νῆ Δία καὶ ὑποτρέμειν, ὥστε κατέπαυσε τὸν λόγον. 34. ἐγὼ δὲ, εἰκάεις, οἶμαι, πῶς ἐγέλων· οὐδὲ γὰρ ἐλεῖν ἄξιον ἦν οὕτω δυσέρωτα τῆς δόξης ἀνθρώπου ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοι τῇ αὐτῇ ποινῇ ἐλαύνονται. παρεπέμπετο δὲ ὁμως ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐνεφορεῖτο τῆς δόξης ἀποβλέπων ἐς τὸ πλῆθος τῶν θαυμαζόντων, οὐκ εἰδώς 356 ὁ ἄθλιος ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένοις ἢ ὑπὸ τοῦ δημίου ἐχομένοις πολλῶ πλείους ἔπονται. 35. καὶ δὴ τὰ μὲν Ὀλύμπια τέλος εἶχε, κάλλιστα Ὀλυμπίων γενόμενα ὧν ἐγὼ εἶδον, τετράκις ἤδη ὄρων. ἐγὼ δὲ — οὐ γὰρ ἦν εὐπορήσαι ὀχλήματος ἅμα πολλῶν ἐξιόντων — ἄκων ὑπελειπόμην. ὁ δὲ αἰεὶ ἀναβαλλόμενος νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδείξασθαι τὴν καῦσιν· καὶ μετῶν ἑταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας νύκτας ἐξαναστάς ἀπήειν εὐθὺς τῆς Ἀρκίνης, ἐνθα ἦν ἡ πυρὰ. στάδιοι πάντες οὗτοι εἴκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τον

ἰππόδρομον ἀπιόντων πρὸς ἕω. καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικό-
 μεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάρθει ὅσον
 ἐς ὄργυιαν τὸ βάθος. δᾶδες ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ παρεβέ-
 βυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθείη τάχιστα. 36. καὶ
 ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν — ἔδει γὰρ κάκεινην θεάσα-
 357 σθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον — πρόεισιν ἐκεῖνος
 ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰὶ τρόπον καὶ ξὺν αὐτῷ τὰ τέλη
 τῶν κυνῶν, καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν δᾶδα
 ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής· ἐδαδοφόρει δὲ καὶ
 ὁ Πρωτεύς. καὶ προσελθόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνῆψαν
 τὸ πῦρ μέγιστον ἄτε ἀπὸ δᾶδων καὶ φρυγάνων· ὁ δέ,
 καὶ μοι πάνυ ἤδη πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀποθέμενος τὴν
 πήραν καὶ τὸ τριβάνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο φόπα-
 λον ἔστη ἐν ὀθόνην φυπώση ἀκριβῶς. εἶτα ἤτει λιβανω-
 τόν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ, καὶ ἀναδόντος τινὸς ἐπέβαλέ
 τε καὶ εἶπεν ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποβλέπων — καὶ γὰρ
 καὶ τοῦτο πρὸς τὴν τραγωδίαν ἦν ἡ μεσημβρία — Δαί-
 μονες μητρῶοι καὶ πατρῶοι δέξασθε με εὐμενεῖς. ταῦτα
 εἰπὼν ἐπήδησεν ἐς τὸ πῦρ, οὐ μὴν ἑωρᾶτό γε, ἀλλὰ
 περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογὸς πολλῆς ἡρμένης.

37. Αὐτίς ὁρᾷ γελῶντά σε, ᾧ καλὲ Κρόνιε, τὴν
 καταστροφὴν τοῦ δράματος. ἐγὼ δὲ τοὺς μητρῶους μὲν
 358 δαίμονας ἐπιβοῶμενον μὰ τὸν Δί' οὐ σφόδρα ἠτιώμην,
 ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρῶους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνησθεῖς τῶν
 περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν
 γέλωτα. οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδά-
 κρουον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ εἰς τὸ πῦρ
 ὀρῶντες, ἄχρι δὴ ἀποπνιγείς ἐπ' αὐτοῖς, Ἀπίωμεν, φημί,
 ᾧ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον
 ὀρᾶν κνίσσης ἀναπιμπλαμένους πονηρᾶς. ἡ περιμένετε
 ἔστ' ἂν γραφεύς τις ἐπελθὼν ἀπεικάσῃ ὑμᾶς οἴους τοὺς
 ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφου-

σιν; ἐκείνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοιδροῦντό μοι. ἔνιοι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν. εἶτα ἐπειδὴ ἠπέλησα ξυναρπάσας τινὰς ἐμβαλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἐποινο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ἤγον. 38. ἐγὼ δὲ ἐπανιῶν ποικίλα, ᾧ ἑταῖρε, πρὸς ἐμαντὸν ἐνενοῦν, τὸ φιλόδοξον οἷόν τί ἐστιν ἀναλογιζόμενος, ᾧ μόνος οὗτος 359 ὁ ἔρως ἄφυκτος καὶ τοῖς πάντι θανμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκείνῳ τάνδρῳ καὶ τὰλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπονενομημένως βεβιωκότι καὶ οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός. 39. εἶτα ἐνετύγγανον πολλοῖς ἀπιούσιν ὡς θεάσαιντο καὶ αὐτοί· ᾧοντο γὰρ ἔτι καταλήψεσθαι ζῶντα αὐτόν· καὶ γὰρ καὶ τότε τῇ προτεραία διεδέδοτο, ὡς πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀσπασάμενος — ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοὺς Βραχμῶνας φασὶ ποιεῖν — ἐπιβήσεσθαι τῆς πυρᾶς. ἀπέστρεφον δ' οὖν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν λέγων ἤδη τετελέσθαι τὸ ἔργον, οἷς μὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ περισπούδαστον ἦν, κἄν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τόπον καὶ τι λείψανον καταλαμβάνειν τοῦ πυρός. ἔνθα δὴ, ᾧ ἑταῖρε, μυρία πράγματα εἶχον ἅπασι διηγούμενος καὶ ἀνακρίνουσι καὶ ἀκριβῶς ἐκπυνθανομένοις. εἰ μὲν οὖν ἰδοίμι τινα χαρίεντα, ψιλὰ ἂν ὥσπερ σοὶ 360 τὰ πραχθέντα διηγούμην, πρὸς δὲ τοὺς βλάκας καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν κεχηνότας ἐτραγώδουν τι παρ' ἐμαντοῦ, ὡς ἐπειδὴ ἀνήφθη μὲν ἡ πυρὰ, ἐνέβαλε δὲ φέρων ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς, σεισμοῦ πρότερον μεγάλου γενομένου σὺν μυκηθμῷ τῆς γῆς, γυψ ἀναπτάμενος ἐκ μέσης τῆς φλογὸς οἴχοιτο ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνθρωπίνῃ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων „ἔλιπον γᾶν, βαίνω δ' ἐς Ὀλυμπον.“ ἐκείνοι μὲν οὖν ἐτεθήπεσαν καὶ προσεκύνουν ὑποφρίττοντες καὶ ἀνέκρινόν με λέγοντες, πότερον πρὸς ἔω ἢ πρὸς δυσμᾶς ἐνεχθείη ὁ γυψ· ἐγὼ δὲ τὸ ἐπελθὼν ἀπεκρινάμην αὐτοῖς. 40. ἀπελθὼν δὲ ἐς τὴν πανήγυριν ἐπέστην τινὶ πολιῷ ἀνδρὶ καὶ νῆ τὸν Δί' ἀξιοπίστῳ τὸ πρόσωπον

- 361 ἐπὶ τῷ πάγωνι καὶ τῇ λοιπῇ σεμνότητι, τὰ τε ἄλλα διηγουμένῳ περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ ὡς μετὰ τὸ καυθῆναι θεάσαιτο αὐτὸν ἐν λευκῇ ἐσθῆτι μικρὸν ἔμπροσθεν καὶ νῦν ἀπολίποι περιπατοῦντα φαιδρὸν ἐν τῇ ἑπταφώνῳ στοᾷ κοτίνῳ τε ἐστεμμένον· εἴτ' ἐπὶ πᾶσι προσέθηκε τὸν γῦπα, διομνύμενος ἢ μὴν αὐτὸς ἐωρακέναι ἀναπτάμενον ἐκ τῆς πυρᾶς, ὃν ἐγὼ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφήκα πέτεσθαι καταγελῶντα τῶν ἀνοήτων καὶ βλακικῶν τὸν τρόπον. 41. ἐννοεῖ τὸ λοιπὸν οἷα εἰκὸς ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπιστήσεσθαι ἐπὶ τὸν τόπον, τίνας δὲ τέττιγας οὐκ ἐπάσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα.
- 362 εἰκόνας μὲν γὰρ παρά τε Ἡλείων αὐτῶν παρά τε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἷς καὶ ἐπεσταλκέναι ἔλεγον, αὐτίκα μάλα οἶδα πολλὰς ἀναστησομένας. φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδόξοις πόλεσιν ἐπιστολὰς διαπέμψαι αὐτὸν διαθήκας τινὰς καὶ παραινέσεις καὶ νόμους· καὶ τινὰς ἐπὶ τούτῳ πρεσβευτὰς τῶν ἐταίρων ἐχειροτόνησε νεκραγγέλους καὶ νερτεροδρομούς προσαγορεύσας.
42. Τοῦτο τέλος τοῦ κακοδαίμονος Πρωτέως ἐγένετο, ἀνδρός, ὡς βραχεῖ λόγῳ περιλαβεῖν, πρὸς ἀλήθειαν μὲν οὐδεπώποτε ἀποβλέψαντος, ἐπὶ δόξῃ δὲ καὶ τῷ παρά τῶν πολλῶν ἐπαίνῳ ἅπαντα εἰπόντος ἀεὶ καὶ πράξαντος, ὡς καὶ εἰς πῦρ ἄλλεσθαι, ὅτε μὴδ' ἀπολαύειν τῶν ἐπαίνων ἐμελλεν ἀναίσθητος αὐτῶν γενόμενος. 43. Ἐν ἔτι σοι προσδιηγησάμενος παύσομαι, ὡς ἔχῃς ἐπὶ πολὺ γελᾶν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ πάλαι οἶσθα εὐθύς ἀκούσας μου ὅτε ἤκον
- 363 ἀπὸ Συρίας διηγουμένου ὡς ἀπὸ Τρωάδος συμπλεύσαιμι αὐτῷ καὶ τήν τε ἄλλην τὴν ἐν τῷ πλῶ τρυφήν καὶ τὸ μαιράκιον τὸ ὄρατον, ὃ ἔπεισε κυνίζειν, ὡς ἔχοι καὶ αὐτὸς τινὰ Ἀλκιβιάδην, καὶ ὡς ἐπιταραχθεὶς μὲν τῆς νυκτὸς ἐν μέσῳ τῷ Αἰγαίῳ γνόφου καταβάντος καὶ κῦμα παμμέγε-

θες ἐγείραντος ἐκώκυε μετὰ τῶν γυναικῶν ὁ θαυμαστός καὶ θανάτου κρείττων εἶναι δοκῶν. 44. ἀλλὰ μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς, πρὸ ἐννέα σχεδὸν πού ἡμερῶν, πλείον, οἶμαι, τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγῶν ἡμεσὲ τε τῆς νυκτὸς καὶ ἐάλω πυρετῷ μάλα σφοδρῷ. ταῦτα δέ μοι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἰατρὸς διηγήσατο μετακληθεὶς ὡς ἐπισκοπήσειεν αὐτόν· ἔφη οὖν καταλαβεῖν αὐτὸν χαμῶδι κυλιόμενον καὶ τὸν φλογμὸν οὐ φέροντα καὶ ψυχρὸν αἰτοῦντα πάνυ ἐρωτικῶς, ἐαυτὸν δὲ μὴ δοῦναι, καίτοι εἶπεν ἔφη πρὸς αὐτόν ὡς εἰ πάντως θανάτου δεοίτο, ἤκειν αὐτόν ἐπὶ τὰς θύρας αὐτόματου, ὥστε καλῶς ἔχειν ἐπεσθαι μηδὲν τοῦ πυρὸς δεόμενον· 364 τὸν δ' αὖ φάναι, Ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἐνδοξος ὁ τρόπος γένοιτ' ἂν πᾶσι κοινὸς ὢν.

45. Ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. ἐγὼ δὲ οὐδ' αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν ἐγκεχρισμένον, ὡς ἀποδακρῦσαιε τῷ δριμυεῖ φαρμάκῳ. ὄρας; οὐ πάνυ τοὺς ἀμβλωποῦντας ὁ Αἰακὸς παραδέχεται. ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐπὶ σταυρὸν ἀναβήσεσθαι μέλλων τὸ ἐν τῷ δακτύλῳ πρόσπταισμα θεραπεύει. τί σοι δοκεῖ ὁ Δημόκριτος, εἰ ταῦτα εἶδε; κατ' ἀξίαν γελάσαι ἂν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ. καίτοι πόθεν εἶχεν ἐκεῖνος τοσοῦτον γέλωτα; σὺ δ' οὖν, ᾧ φιλότης. γέλα καὶ αὐτός, καὶ μάλιστα ὁπόταν τῶν ἄλλων ἀκούσης θαυμαζόντων αὐτόν.

1. ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἀληθῆ ταῦτά φασι, πάτερ, ὡς ἐμβάλοι τις φέρων αὐτόν εἰς τὸ πῦρ κατέναντι Ὀλυμπίων, ἥδη πρεσβύτης ἄνθρωπος, οὐκ ἀγεννῆς θαυματοποιὸς τὰ τοιαῦτα; ἡ Σελήνη γὰρ ἡμῖν διηγείτο αὐτῆ ἐωρακέναι καιόμενον λέγουσα.